

RAHOTA PSYCHÉ

The poster features a woman with long dark hair, wearing a white cardigan over a dark top and blue jeans, sitting on the ground in the lower-left corner. She is looking down with a somber expression. The background is a brick wall. On the left side of the wall, there is a large, glowing, multi-colored eye with a dark pupil. To the right, a massive, textured, and glowing yellow face with a wide, open mouth and dark eyes looms over the scene. The overall lighting is dark and moody, with the glowing elements providing a stark contrast.

ZDENKA WENZLOVÁ ŠVÁBEKOVÁ

Autor: © Zdenka Wenzlová Švábeková
Korektúra: Julien Dan
Obálka: © Zuzi Maat
Vydavateľstvo: © Elist s.r.o., Liptovský Mikuláš
Tlač: Finidr a.s., Český Tešín
Rok vydania: 2022, prvé vydanie

Básne:

Zdenka Wenzlová Švábeková (všetky okrem str. 229 a 242)
Jana Kuricová - V prievane (str. 229)
- Na ostrí noža (str. 242)

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná, uchovávaná v rešeršných systémoch, alebo prenášaná akýmkoľvek spôsobom vrátane elektronického, mechanického, fotografického, či iného záznamu bez predchádzajúceho písomného súhlasu autora, respektíve vydavateľa.

ISBN: 978-80-8197-431-1

Venujem ti knihu. Uchovaj ju. Je to vzácny dar.
Dozvieš sa v nej, ako láska blízkych stráca svoju tvár.

S láskou autorka

Prológ

Neustupujúca pandémie, ktorá zachvátila celý svet, ustavične obmedzovala osobné kontakty. Bolo tomu tak aj v čase, keď som sa rozhodla napísať skutočný príbeh ženy, matky, babky.

Kam teda ísť, aby som si osobne a nerušene vypočula príbeh ženy s ohľadom na jej zdravie a možnosti pohybu? V tejto súvislosti mi napadla kancelária v súkromnej spoločnosti, ktorej som spolumajiteľkou. Predpokladala som, že nám poskytne dostatočné súkromie a čas aj na dôverný rozhovor medzi štyrmi očami. Nehovoriac o tom, že šálka dobrej kávy vždy dobre padne a je spríjemnením stráveného času. Pani moje pozvanie prijala.

Zvonček pri dverách zahral svoju návštevную melódiu a po otvorení dverí som videla pred sebou stáť ženu, o ktorej som už čo to vedela z predchádzajúceho písomného styku.

Neprekvapili ma jej šedivé vlasy, tvár takmer bez vrások, štíhla postava, ani jej elegantné oblečenie. Napriek tomu, že mi to všetko veľmi nekorešpondovalo s chodítkom, ktoré jej pomáhalo s premiestňovaním sa. Čo ma oveľa viac prekvapilo, bolo, že počas celého rozprávania som to bola iba ja, ktorá mala neustále slzy v očiach. Pani Alžbeta, ako som nazvala hlavnú postavu príbehu, ich mala celú dobu suché a v nich iba smutný výraz opusteného a hladného psíka. Ona však nebola hladná v tom pravom slova zmysle, jej hlad mal iné pomenovanie. Z hrude jej vychádzal život v podobe spomienok plaziacich sa cez pery ako slizký had. Trojhodinovou svedčou tejto ženy mi oťažela duša obrovskou krivdou a bezhraničnou ľútosťou. Pri odchode som ju objala a prestala zdržiavať prival slz.

Jemne sa odsunula, pozrela na mňa a bez emócií v hlase

povedala: „Je dobre, že ešte viete plakať, uľaví sa vám. Ja už nemám slzy, iba nezahojiteľnú bolesť v duši, ktorá našťastie čoskoro pominie. Zbohom, nech vás Boh žehná za vašu lásku a empatiu.“

Zatvorila som dvere a chvíľu sa pozerala za pomaly odchádzajúcou Alžbetou, opierajúcou sa o štvorkolku na kolieskach. Až keď sa mi stratila z očí, doľahla na mňa ťažoba hrobového ticha kancelárie.

Zdvihla som oči smerom k nebu a so slzami v nich som nahlas vykrikla: „Bože, ako si toto všetko mohol dopustiť?!“

Žiadna reakcia neprichádzala. Neviem, prečo mi napadlo očakávať odpoveď zhora. Veď to, čo sa stalo, dopustili ľudia a čo bolo horšie, boli to tí najbližší, ktorým v tom nikto nezabránil. Dokonca ani Boh, ku ktorému sa modlila celý život a verila v jeho spravodlivosť.

Noc hrôzy, rok 1975

„Mami, u nás horí!“ do môjho spánku ako ostrý nôž prenikol prestrašený detský hlas päťročnej dcéry. Keby mnou netriasla, myslela by som si, že sa mi sníva zlý sen. V okamihu som stála na nohách a hoci mierne malátna, ihneď som vyhodnotila situáciu. Z obývačky šľahali plamene a olizovali dvere spálne, kde som nocovala ja a moje deti. Muž v posteli nebol. *Asi zostal spať na zemi v obývačke*, bleslo mi hlavou.

„Marienka, otvor rýchlo okno!“ skríkla som na vystrašenú dcérku a vybrala z postieľky mesačného syna.

Druhou rukou som našmátrala pod perinou dvojročnú Betku, ktorá sa prebrala a svoju nevôľu dávala najavo srdcervúcim plačom. Nebol čas na *čičkanie* a vysvetľovanie, ťahala som ju za ruku smerom k oknu. Marienke sa ho nepodarilo otvoriť a stojac bezradne pri ňom, spustila plač.

„Drž Betku!“ vykrikla som, pustiac dcérku a uvoľnenou rukou otvorila jedinú možnosť nášho úniku.

Zachraňujúc deti cez otvorené okno, som si neuvedomila, že požiar živý prúdiacim vzduchom sa nezadržateľne približoval. Našťastie, svokrin dom mal okná nízko nad zemou, stačilo prehodiť nohu cez okenný rám a bola som vonku, takže som mohla deti rýchlo poodnášať na zasneženú zem k bránke.

Marienke som vložila Paľka do náručia a vrátila sa tou istou cestou zobrať, čo sa ešte dalo. Hľadala som deku, oblečenie, papuče. Napokon som v rýchlosti vyhadzovala z okna všetko, čo som zachytila a nebolo v plameňoch. V hlave som mala jedinú myšlienku, zabaliť deti do čo najteplejších vecí a čiastočne ich uchrániť pred treskúcou zimou, ktorá vonku panovala. Na ulici sa zbíhali susedia,

navzájom sa prekrikovali. Vyliezajúc z okna, za svetla pouličnej lampy som zbadala, že akýsi muži brali deti od bránky a na rukách ich prenášali do susedného domu. Chúďatka moje, boli bosé a odeté len v nočných košieľkach. Bola som vďačná neznámym ľuďom, že sa snažili dostať ich čím skôr do tepla. Taká pomoc bola pomocou z neba. Až vtedy som si uvedomila, že aj mne drkotali zuby a nohy primrzali k snehu. Prehodila som si na seba deku a obula papuče, ktoré som zdvihla zo zeme.

Nieкто v tej trme-vrme zakričal: „Volal som hasičov!“

„Kto je ešte v dome?“ pýtal sa iný hlas za mojím chrptom.

„Ježiši Kriste, manžel bol asi v obývačke a svokra je v druhej časti domu,“ odpovedala som a s hrôzou sa zadívala na plamene vyplazujúce svoje jazyky už aj z okna spálne, kde sme ešte pred chvíľou spali.

Viacerí sa rozbehli cez dvor, aby ratovali svokru. Znenaďdajky sa z brány vyrútil obhorený prízrak a nebolo pochýb, že je to môj muž. Dvakrát *zavravoral* a padol, postavil sa a napokon bez pohnutia zostal ležať na snehu. Všetci sme sa rozbehli k nemu, ležal dole tvárou, keď mi v ušiach zaznela siréna. Zdvihla som hlavu. Majáky a húkačka oznamovali príchod hasičov, za ktorými sa prirútila sanitka záchrannej služby. Nieкто ma chytil za plecía.

„Poďte, suseda, odvediem vás k nám. Nechajte pracovať lekárov a hasičov, treba vám ísť ratovať deti.“

Odviedol ma po bránu. „Choďte, deti sú so ženou. Neotáčajte sa, lebo tu zamrznete,“ povedal a už ho nebolo. Hm, neotáčajte sa. Tie slová mi pripadali také biblické. Aj v knihe kníh bol podobný príbeh ako ten môj. Boh, aby potrestal ľudí za ich hriechy, dal spáliť dve mestá, Sodomu a Gomoru. Jedine Lót a jeho rodina mohli opustiť mesto, pretože oni sa nedopustili žiadneho hriechu. Bolo im povedané, *utečte, ale neobzerajte sa*. Lótovu ženu premohla zvedavosť a neposlúchla varovanie anjelov. Otočila sa a premenila sa na soľný stĺp. Ten soľný stĺp sa stal viditeľným a trvalým

znamení záhuby. Presne tak som sa v tej chvíli cítila aj ja.

Pohľad na moje dve dcéry ma vrátil do reality, ktorá páchla nielen dymom, v ktorého kúdoloch horel dom, ale aj strašnou traumou. Sedeli pri peci ako vystrašené vtáčence a túlili sa k sebe. Malý Paľko ležal zabalený v perinke tak, ako som ho zobrala z postielky a nič netušiaci spinkal. Suseda varila čaj.

Sadla som si k dcérkam a šepala smerom k nej: „Ďakujem, pani Bednárová.“

Pred očami sa mi začala odvíjať hrôza v priamom prenose. Vidiac deti, uvedomila som si, ako málo stačilo, aby sa všetko skončilo inak. Pritisla som si ich k sebe so slzami v očiach a vybozkávala.

„Žijeme,“ zašepkala som, akoby som sa o tom potrebovala uistiť. Na chvíľu som zatvorila oči a v tie sekundy sa mi premietol celý večer, na ktorý nikdy nezabudnem.

Práve som sedela v obývačke, kojila syna, dievčatá spali v spálni, keď som počula buchnúť bránku. Pohľad mi padol na hodiny a oči sa akosi automaticky otočili k dverám. Desať hodín, obvyklý čas, keď zatvárali krčmu. Manžel ešte ani nevošiel a už som podľa nádvok vedela, že je opäť opitý. Rýchlo som vybrala malému prsník z úst, aby som stihla odísť skôr, než vstúpil do obývačky. Len čo som sa zahalila a postavila z gauča, prudko otvoril dvere obývačky a vošiel dnu.

„Kam sa zberáš?“ vyvalil na mňa svoj zakalený pohľad opilca.

„Idem dať malého spať, už je veľa hodín.“

Postavil sa mi do cesty a pokúsil sa mi vziať syna z rúk.

„Daj mi ho, ja sa o svojho syna postarám. Mám s tebou iné plány.“

„Si opitý, ešte ti padne. Uložím ho a prídem.“ Chlapčeka som pritisla tesnejšie k sebe.

Cítila som na sebe odporný pach alkoholu a hrud' mi zovrel strach. Facka, ktorá mala zabrániť odporu, mi do-

padla na tvár takou silou, že som druzgla na zem. Našťastie, synček bol v perinke a môj inštinkt ho chránil pevnou náručou matky. Žiaľ, iba pred pádom a nie pred ožratým otcom, ktorý mi ho obratom vytrhol z rúk.

Vstávajúc zo zeme, som videla, ako ten malý batôžtek hodil na sedačku a izbou sa rozľahol srdcervúci detský plač. Nestihla som vstať a už kopol do mňa tak, že som sa rozpleštila na koberci a stočiac sa do kľbka, zaúpela som od bolesti. Stál nado mnou a rozopínal si nohavice.

„Ani sa nepohni, *kurva*. Povedal som ti, že mám iné plány.“ V tom okamihu som pochopila, čo chce spraviť.

„Ešte krvácam, nedá sa,“ protestovala som plačlivo.

Kľakol si ku mne na zem a roztrhol mi košeľu. Otočila som hlavu k nariekajúcemu Paľkovi, ale muža v jeho zámere nerušil ani plač syna.

„Prosím ťa, dovoľ mi utíšiť malého a potom sa budem s tebou milovať,“ pokúsila som sa vyjednávať.

Schytil ma za vlasy a otočil tvárou k sebe.

„Čuš už, *suka* jedna! Milovať sa ti zachcelo? Mne nie, ja ťa chcem konečne riadne pretiahnuť! Uvedom si, že máš povinnosť najprv utíšiť môjho malého. Bez neho by si nemala ani toho *pankharta*,“ nechutne sa zarehotal.

Vzápätí sa na mňa vrhol, rozťahal mi nohy a surovo ma znásilnil. Zatvorila som oči a prijímala všetko, čo sa dialo ako svoj osud. Popri fučaní do uší a sprostých rečí, ktorými zrejme povzbudzoval svoju potenciu, som nevnímala ani plač maličkého. Zdalo sa mi, že muž mal problém, lebo vyvádzel ako zmyslov zbavený, kým ja som skučala od bolesti. Dávka alkoholu, ktorú požil v ten večer, mu dozaista oslabil schopnosť ukojiť sa. Keď skončil, zostal ležať na mne ako sťatý strom. Horko-ťažko som sa spod neho vyslobodila. Odrazu som si uvedomila, že nepočujem detský plač. Pohľad na gauč ma ochromil. Môj syn tam nebol. Ešte chvíľu som nehybne ležala na zemi a odvážila sa vstať až keď som začula mužovo chrápanie. Ani som nezhasla, iba potichu

preklzla do spálne. Paľko ležal v postieľke a spokojne dudlal cumlík.

Nechápala som. Pohľad mi blúdil po izbe, v ktorej bolo všetko nepohnuté. Do zdrapov z roztrhanej košele som zo seba poutierala stopy prežitého masakru. Nemala som odvahu prejsť okolo toho zloducha do kúpeľne. Prezliekla som si aspoň čistú košeľu a sadla si na posteľ, kde ležala až po uši zakrytá Marienka. Jemne som jej stiahla perinu z tváre. Vo svetle, ktoré prenikalo z ulice, bolo vidieť jej veľké vystrašené *kukadlá*. V tom okamihu som si uvedomila strašnú pravdu. Moja päťročná dcéra videla celý ten incident, ktorý sa na zemi odohrával. Bola to ona, čo sa odvážila zobrať plačúci batôžtek do spálne a chrániť ho. Slzy mi zaliali tvár, *koľko hrôzy musela prežiť*.

Pozerala som sa do jej vystrašených očí a v záplave slz ľútosti som sa hnevala sama na seba, že som niečo také strašné dopustila. Už po prvej facke, keď sa narodila Alžbetka, som mala odísť a rozvieť sa. Boh mi bol svedkom, že to nebolo jednoduché rozhodnutie. Kam odísť s dvomi deťmi? Paľo, muž, vedel, že som nemala úniku. Zo dňa na deň bol horší a pre istotu mi spravil aj tretie dieťa.

Pohľadila som dcérku po hlavičke, priložila pery k jej tvári a zašepkala: „Ďakujem, dievčatko moje. Prosím ťa, odpusť svojej nešťastnej mame.“

Vedela som, že nezaspím a ráno ma nájde slabú vyriešiť to, k čomu som sa konečne musela odhodlať. Vybrala som z postieľky synčeka a pokúsila sa mu vsunúť prsník do *pusinky*, aby ma nezobudil, keď zaspím. Okamžite sa zamrivil a lačno siahol po bradavke. Bolo to veľmi dobré dieťa, stačilo mu napapať sa, prebaliť a dokázal spinkať minimálne tri hodiny.

Zobrala som si zo zásuvky tabletku na upokojenie a ľahla si k dcérke. Objala som ju s nádejou, že sa do rána z toho incidentu vyspinká. Kým mne liek zabral, chůďatko Marienka bola zrejme v takom šoku a psychickej nepohode, že

nezaspala. Bola to ona, ktorá nás všetkých akýmsi zázrakom zachránila.

Otvoriac oči, vyhrabala som sa zo spomienok na nočné surové znásilnenie a vrátila sa do skutočnosti, v ktorej sa na mňa upierali Marienkine veľké tmavé okále. Moje dieťa komunikovalo v čase tiesne iba svojimi očami. Videla som v nich výraz strachu, ale aj zvláštny chlad.

Mala som pocit, akoby mi hovorila: „Mama, bojím sa, ale to, čo sa stalo, ani jednému z vás nikdy nezabudnem.“ Striaslo ma.

Hlúposti, chůďa je v šoku ako ja, pomyslela som si.

„Daj si čaj, dievča a obleč si toto, zahreje ťa,“ oslovila ma pani Bednárová, podávajúc mi teplý čaj a sveter.

„Aj deti tu majú. Nech sa zohrejú a dáme ich spinkať do izby. Je to strašná tragédia, dúfam, že Helena, svokra, s Paľom budú v poriadku. Čo tam po majetku, život je dôležitý.“

„Ďakujem. Verím, že áno. Paľo vyšiel z domu po svojich, iba padol do snehu. Ale už prišla záchranka,“ chlipla som si čaj. Alžbetka mala slzy na krajíčku a Marienka ju hladkala po ruke.

Moja malá veľká mama, pomyslela som si.

„Napite sa teplého čaju, dievčatá,“ pobádala ich suseda.

„Sú rozospaté a vystrašené, asi bude lepšie uložiť ich.“

Než som dopovedala, prihlásil sa s plačom synček. Aj som sa čudovala, že tak dlho vydržal neplakať.

„Nakrm ho, Betka moja, ja dám zatiaľ vycikať dievčatá a uložím ich spať. Plienky donesiem, mám po svojich. Sú staršie, ak neohrdneš,“ spýtavo sa na mňa pozrela. „Tykám ti, snáď nevaďí, veď si v rokoch mojich detí,“ ospravedlňovala sa vysvetlením.

„Je to v poriadku, tykanie mi neprekáža. Som šťastná, že ste nás prichýlili. Zázrak, že žijeme, to je naozaj dôležité. Ďakujem vám.“

„Betka moja, poznáš to príslovie, pomôž si človeče, aj Boh

ti pomôže,“ zasmiala sa a už brala deti do izby. Alžbetka sa rozplakala a rozbehla sa ku mne.

„Mami, ja sa bojím *buba*.“

Objala som ju: „Neboj sa, miláčik, budeš s Marienkou. Ona je hrdinka, ochráni ťa,“ vybozkávala som obe dcérky.

Po ich odchode som začala koiť synčeka. Nejakو sa mrvil a zdalo sa, že mu mliečko nechutí. *Možno je pocikaný*, pomyslela som si a začala ho rozbaľovať. Chudáčik môj, veru bol a riadne.

„Už nesiem plienocky. Dievčatká si ľahli,“ ozvala sa suseda.

„Ďakujem, je precikaný, možno mu preto ani mliečko nechutí.“

„Snáď to bude tým a nie iným. Vieš, isto si sa strašne preľakla a mlieko sa mohlo zraziť.“

Vzhliadla som k nej s údivom: „To snáď nie!“

„Prečo nie? Neveríš? Veru mohlo. Starí ľudia tomu tak vravia, že sa žene traumou, stresom, šokom mlieko zrazí. Lekári majú na to iný, odborný názov. Možné to je. Vedľa Zuze blesk zabil muža a mala ti dvojčatá dvojmesačné, keď ho našla v záhrade a odvtedy nemala mlieko pre deti. Veď napokon, uvidíš sama, ako bude. Prebaľ ho a skús.“

Počúvala som ju, prebaľujúc malého a nechcelo sa mi veriť babským rečiam. Práve som si prikladala syna k prsníku, keď vošiel do domu sused, celý špinavý od sadzí.

„Pani Sekréšová, muža vám odviezla sanitka, má popáleniny druhého stupňa. Svokra je len v šoku, pichli jej niečo na upokojenie. Dom našťastie uhasili. Schytali to tie dve izby a chodba. Nábytok je zhorený, ale našťastie, strecha zachránená. Ešteže máme hasičov za chrbtom. Tonka, máš aj pre mňa čaj? Nože mi nalej, akosi mám sucho v hrdle.“

Počúvala som tie správy a nevedela som pocítiť bolesť, ani radosť. Akoby som celá stvrdla. Upierala som oči na suseda a nevnímala, že sa mi malý mrvil a plačom dával najavo svoju nespokojnosť. Nieкто mnou zatriasol: „Betka!“

Konečne som precitla. Suseda ma držala za plece. „To sa všetko spraví, hlavné je, že žijete. Venuj sa synovi, je nepokojný.“

Sklonila som dieťaťku hlavu, držiac ho pevne v náruči. Mala pravdu, mrvil sa a plakal. Pritisla som mu prsník k tvári a nasmerovala mu bradavku do úst. Potiahol a vypľul. Pokus číslo dva nezabral. Pozrela som sa bezradne na našich dvoch záchrancov a prebehlo mi hlavou, že táto skúsená žena možno mala pravdu. Čo ak mám zrazené mlieko?

„Betka, polož ho. Dám ti misku a odstriekaš si mliečko. Možno ten začiatok odíde a potom skúsiš ešte raz. Keď nie, ja tu mám sušené, čo dáva moja nevesta vnukovi, skúsime to s ním. Nebude hladný, neboj sa.“ Podala mi misku a zoberala Paľka do náručia, aby ho utíšila.

„Nechám vás baby, idem ešte pomôcť, čo sa dá. Hasiči zistia, z čoho sa dom vznietil,“ sused sa zdvihol a vyšiel von. Malý plakal, akoby dva dni nejedol. Snažila som sa rýchlo vymeniť v prsníku obeh mlieka, veľmi to nešlo.

„Skús, Betka, aj druhý, ja dám malému medík na cumlík, na chvíľku ho oklameme.“

„Potom mi ale neprijme mlieko,“ zhrozila som sa.

„Neboj sa, mala som dve deti, aj vnúča mám, dievča moje. Navyše som chodila roky po dedine ako babica. Viem s deťmi zaobchodiť. Len sa pokús viac mliečka stiahnuť,“ nedbala na mňa a dala malému medový cumeľ. Prsník bol naliaty až bolel.

Keď som po odsatí cca dvoch deci priložila malého k prsníku, čuduj sa svete, sal. Nie dlho a mrvil sa, ale našťastie pil tak výdatne, až mu pretekalo z ústočiek. Vydychla som si a pozrela na toho anjela pred sebou. Nado mnou stála usmievajúca sa nevysoká *bacuľka* s láskavým pohľadom. Nebol to víťazoslávny úsmev, bol to úsmev skúsenej ženy, ktorá nesľubovala úspech, ale ponúkala riešenie, svoje skúsenosti a dobré srdce. Vďaka mnou doslova prekypovala. Veď moja svokra, to bolo peklo v pohľade

a ústa pecou, z ktorej šľahali ničivé plamene. Zachvela som sa pri spomienke na plamene. Položila som malého na gauč.

„Je ti zima?“ starostlivo sa naklonila ku mne.

„Nie, len mám v sebe hrôzu. Predstava, čo sa všetko mohlo stať.“

„Skús sa venovať deťom a nemyslieť na to. Budete v izbe mojej dcéry. Je tam obrovská posteľ, aj pohovka, tam môžeš uložiť malého, pomestíte sa. Treba sa vyspať a ráno budeme múdrejší.“

„Ale ja by som tam mala ísť, veď je to otvorené a mám tam veci,“ namietla som a postavila sa.

Objala ma: „Nejdeš nikde, moja drahá. Chlapi sa postarajú, ešte sú tam hasiči. O nič sa neboj. Dobré, že sa to nerozšírilo. V izbách asi nič nezostalo, ako mi povedal manžel. Helena mala zvlášť vchod, našťastie bola zabezpečená. Muž ti je v nemocnici a tak sa staraj iba o svoje deti. Ako som povedala, ráno sa uvidí. Treba sa vyspať a deťom chýbaš. Bež k nim.“

„Mohla by som sa, prosím, osprchovať? Ešte krvácam.“

„Bože môj! Vidíš, aká som hlúpa,“ zadívala sa na mňa. „Samozrejme, tu priamo pred tebou je kúpeľňa a nájdeš tam všetko, čo potrebuješ. Uteráky sú na poličke. Donesiem ti pyžamo, dokonca aj vložky ešte mám,“ rapotala a vybehla z kuchyne.

Vošla som do kúpeľne, nezatvoriac dvere za sebou. Poobzerala som sa, čakajúc na pyžamo. Mali to tam oveľa krajšie než svokra. Jej starý dom bol ako ona, chladný a nepohostinný. Zaľúbila som sa a láske je úplne jedno, kde sa ocitne. Všade je rovnaká. V bedárovej chatrči tak isto ako v kráľovskom paláci. Išla som za svojim mužom v domnienke, že je to na celý život a mala som v pláne vyhnať z toho domu chlad svojou nehou a obetavosťou. Boh mi bol svedkom, ako som veľmi chcela, netušiac, že láska, to je pre niekoho len slovo a rozkoš telesných potrieb.

„Našla si uterák?“ vošla za mnou domáca. „Tu máš

pyžamo, bude ti dobré. Moja nevesta je ako ty, drobná. Okúp sa. Potom ťa zavediem do izby k deťom.“ Nedalo sa namietat'. Naviac som bola ako sťatý strom, lámalo ma v celom tele.

„Ďakujem vám.“

Sprcha zmyla všetko to svinstvo a napätie sa na chvíľu stratilo. Horúca voda spôsobila v organizme sladkú únavu.

„Dobrá noc, keby niečo, budem vedľa v izbe,“ bola posledná veta, ktorá vyšla v tú noc z úst anjela v koži človeka. Pohľadila bez jediného dotyku a vniesla do mojej duše akýsi zmier. Potme som vošla do izby a zdalo sa, že deti spia. Až keď som sa šuchla pod perinu, zacítila som telíčko, ktoré akoby zmeravelo.

Objala som ju a zašepkala: „Spinkaj, Marienka, už bude všetko dobré.“

Odpoveďou mi bolo objatie jej malých ručičiek. Po chvíli sa objatie uvoľňovalo a hrdinka tej noci konečne zaspinkala. Ja som sa ešte chvíľu modlila a ďakovala Bohu za naše životy.

*Čože sa mi už viac môže stať,
vsajem odkaz, že sme boli.
Dotykom tisíc a jedenkrát,
v stopách roztopenej soli.*

II.

*Prebudenie nezachráni
únik tepla z ľudských dlaní.
Niekým roztrúsené zvyšky,
dopadli aj na mňa z výšky.
Keby láska.
Ale splašky?*

Nový deň

Otvoriť oči a vidieť prebúdzajú sa svoje deti, cítiť ich objatie, je niečo tak nádherné, že som neľutovala ani to, že sa môj život uberal iným smerom, než som čakala a stával sa pre mňa zo dňa na deň väčším utrpením.

„Mami, musíme ísť domov?“ Marienkinými perami vyšla zvláštna otázka. Pochopila som a bolo mi nesmierne ľúto, že svoje dieťa sklamem.

„Musíme, dievčatko. Toto nie je náš domov. Susedia nás iba prichýlili na noc a teraz je čas ísť tam, kde sme doma.“

Ešteže Alžbetka nechápala, čo sa dialo a prevaľovala sa na posteli, ktorá sa jej očividne páčila. Paľkovi stačil k spokojnosti prsník plný mliečka a suchá plienka. Našťastie sa vyhladované hneď pustil do satia.

„Ste hore? Môžem vojsť?“ ozvala sa za dverami domáca pani.

„Áno,“ zdvihla som synčeka na odgrgnutie a zišla s ním z postele.

Suseda vošla a v ruke držala kartónovú škatuľu, ktorú položila na zem.

„Dobré ráno, už papal?“ nečakajúc na odpoveď pokračovala, „Priniesla som nejaké veci po vnukovi, keď bol malý. Po dcére je tu v skrini všeličo. Popozerať, čo ti je dobré a obľeč si.“ Podišla ku skrini a otvorením dverí mi odhalila jej bohaté vnútro.

„Aj ty si ako ona, taký prútik. Ktovie kedy príde a potom tie veci aj tak nebudú v móde. Ani po malom nič nevyhadzujem. Všetko raz do roka vyperiem a uchovávam pre ďalšie, čo sa im možno narodí. Topánočky po vnukovi sú tu tiež, rôzne veľkosti. Keď nie, tak poslúžia aspoň papučky.“

„Ďakujeme, veď hádam ešte niečo zostalo v kuchyni

a v kúpeľni, mala som povešané. Dokonca som mnohé vyhodila z okna do snehu.“

Vyzliekla som Alžbetke košielku a pomáhala navliecť pulóvrik. Bol jej ako uliaty. Vedela som, že suseda má vnúča, ale zdalo sa mi, že som videla iba jedno a väčšie, ako boli moje deti.

„Dievča moje, neviem. Muž priniesol niečo, čo sa vyhodilo z okna, ale je to všetko mokré a špinavé. V noci nikto nepozeral kde stúpi, snažili sa hasiť. Zoberiem dievčatá poumývať sa, očešem ich. Oblečú sa, dáme im raňajky a po raňajkách ti ich postrážim. Môžeš sa ísť s mužom pozrieť do domu. Svokra chodí po dvore, nadáva a lamentuje. Odrazu pozná susedov, aj švagrinú, keď je treba. S tou to nebudeš mať ľahké. Pred domom je ešte nejaký chlap z verejnej bezpečnosti. Neviem dokedy bude. Asi hľadajú príčinu požiaru.“

Pousmiala som sa. Na svoj vek bola čulá, hotový organizátor. Niečo úplne iné ako moja svokra.

Pred bránou naozaj stál *bezpečák* v uniforme, ktorý nás zastavil.

„Do domu nemôžete. Ešte nie je zistená príčina požiaru. Príde sem expert.“

Sused sa nezľakol, začal zmierlivým tónom.

„Zľutujte sa, pani tu býva s tromi deťmi. Prichýlili sme ich v noci. Potrebuje si niečo zobrať z tej časti domu, kde nehorelo. Ušli len v pyžame, nič nemajú. V noci som tu bol a pomáhal. Majiteľka domu je v tej druhej časti.“

„Dobre, pustím vás, ale opatrne, nič nechytať. Tam, kde horelo, nechoďte, aj tak by ste tam nič nenašli. Okrem osobných vecí nič neberte.“

Pani Bednárová mala pravdu, nebolo to ľahké a šťastie, že jej prozreteľnosť zabránila, aby moje deti počuli tú spršku obvinení. Svokra vybehla von ako fúria a zbadala sa, až keď ju pán Bednár zahriakol.

„Už sa spamätajte suseda a prestaňte vykrikovať. Pred vami stojí mladá žena, žena vášho syna. Ich deti, vaše vnúčatá, potrebujú domov. Riešme spolu možnosti, tak si lamentácie nechajte do kostola. Keby bolo, čo nebolo, už nebude. Aj my raz nebudeme, ale teraz ešte sme.“

Jeho rázny hlas ju obratom otočil na opaťku. Celú cestu k vchodu si neodpustila pľuvať štipľavosti na moju adresu. Pred dverami našej obytnej časti sa zastavila.

„Neviem, kde budú bývať. Na mojej strane nie! Nepotrebujem, aby aj mne zhorela strecha nad hlavou. Ktovie, čo tie decká stvárali.“

„Keď som dobre počul hasičov, tí povedali, že požiar pravdepodobne spôsobila cigareta. Takže deti z toho vynechajte, tie nefajčia a v tej dobe spali. K vám nejdeme, vojdeme dnu k nim a pozrieme sa, ako to vyzerá v ich polovici. V noci sa nedalo vidieť a potrebuje si vziať nejaké veci,“ trval na svojom sused a nečakajúc na jej súhlas, vošiel do chodby. Bol asi jediný človek, okrem jej syna, čo ju dokázal skrotiť. Hádala sa s každým a všade. Možno aj v kostole s Pánom Bohom, či farárom.

Hrôza, ktorú som videla v dome, sa nedala opísať. Všetko bolo čierne a mokré, obhorené skrine, aj celý nábytok, koberce, podlaha. Najviac sa oheň vyzúrila na obývačke a spálni. Kuchyňa, aj kúpeľňa boli cez chodbu. Steny na chodbe dym *namaľoval* na čierne. Oheň ju zasiahol iba slabo, zato všade bolo mokro, ako keby sa tadiaľ prehnal obrovský príval búrky. Sused prechádzal po miestnostiach a mapoval skazu. Vidiac, ako tam bezradne stojím, potľapkal ma po pleciach.

„Nebuďte smutná. Musíte si uvedomiť, susedka moja mladá, že to, čo vidíme, je daň za záchranu domu a všetkého, čo sa v ňom zachrániť dalo, ale hlavne za zachránené životy. Ostatné nie je neriešiteľné.“

„Viem,“ vzdychla som si nahlas a pobrala sa do kuchyne a potom do kúpeľne. Všetky veci, ktoré boli zavesené, páchli

dymom. Zvesila som ich a nahádzala do koša na špinavé oblečenie.

„Ten kôš zoberieme k nám, žena to vyperie. Tu sa bývať naozaj nedá. Svokra vás nechce a tak budete u nás, kým sa nevráti muž, alebo sa dom nedá do poriadku. Pravdepodobne sa ani doklady nezachránili. Našťastie všetko sa dá vybaviť.“

Počúvala som ho so sklopeným zrakom. Z očí sa mi nezadržateľne valili slzy bezmocnosti kombinované v mojom vnútri s pocitmi vďaky.

Bol strohý, ale úprimný a keď ma chytil za ruku a jemne pomkol k dverám so slovíčkom *pod'me*, nebránila som sa.

„Tonka, sme tu a nesieme kôš plný vecí. Treba to vyprať, všetko smrdí dymom.“

Objasnil žene situáciu. Tá práve vo chvíli, keď sme vošli, uspávala v náručí malého Paľka. Dievčatá sedeli za stolom a kreslili si. Kuchyňou sa niesla vôňa vývaru.

„Myslela som si to. Paľo je v nemocnici a ktovie, ako je na tom a kedy sa vráti.“ Podala mi malého do náručia.

„Daj mu jesť, Betka, asi je hladný. Prebalila som ho, ale stále plače. Idem dať oprat' veci, čo ste priniesli.“

„Dobre, skúsím vybaviť na národnom výbore nejakú pomoc s tým domom,“ sused Bednár vyštartoval, akoby mu horelo za pätami.

Sadla som si na gauč a začala kojiť. Malý bol naozaj mrzutý, neustále vyplúval bradavku a nie a nie sať.

„Čože, znova odmieta? Musíš byť v pokoji, dievča moje. Dieťa cez mliečko cíti tvoje napätie a stres. Zabudni na to, čo bolo. Pozeraj sa na svet s radosťou. Máš dve krásne dcéry, utešeného chlapčeka. Všetko sa napraví, uvidíš. Môj muž, ako ho poznám, zorganizuje brigádu a čoskoro dajú dom do poriadku. Dobrí ľudia pomôžu, aj nábytok sa nájde. S oknami bude horšie, ale všetko sa dá.“

Usmievajúc sa, podobne ako včera, mi podala misku.

„Skúsme aj dnes trošku odobrať a uvidíme.“

Už som sa nebránila, spravila som, čo mi tá skúsená žena poradila. Pozerala na mňa a moje trápenie s odsávaním mlieka. Malý plakal, opäť ho zobrala na ruky a ponúkla cumlík s medom.

„Vieš, čo mi je čudné?“ ozvala sa a ja som k nej spýtavo zdvihla zrak.

„Nie.“

„No, že si v tom strese nestratila mlieko, ale iba sa nám akosi kazí. Varím slepačiu polievku. Dáš si z nej a pôjdeš si ľahnúť. Musíš veľa oddychovať a nemyslieť na starosti. O deti sa postarám.“

Rozplakala som sa. Položila som misku na stôl a dala hlavu do dlaní. Nikdy so mnou nikto nemal takú ľútosť, nikomu na mne tak nezáležalo. Odrazu sa mi chcelo tejto dobrej žene vyrozprávať celý svoj žiaľ. Boli tu však deti a nemohla som pred nimi. Aj tak už Marienka videla viac než dosť.

„Neplač, ešte mu skús dať piť.“

Položila mi do náručia syna a išla k sporáku. Moje malé dieťa sa po vytiahnutí cumlíka nahnevalo, ale skôr než synček stihol zaplakať, vsunula som mu do pusinky jeho zdroj obživy. Nervózne sa mrvil, ale vďakabohu začal sať. Čo to je? Nechápala som. Veď mliečko išlo z toho istého prsníka, neveriacky som pokrútila hlavou. Marienku s Alžbetkou už kreslenie omrzelo a pricupitali ku mne.

„Mami, kde je tato?“ Marienkina otázka ma prekvapila, ale potrebovala odpoveď.

„Je v nemocnici zlatko, oheň ho veľmi popálil.“

„Tak mu treba,“ vyhrklo z malinkých úst. Pozrela som sa jej do tváre a videla som v nej vzdor. Slová vyslovila tak nahlas, že ich počula aj domáca pani pri šporáku. V momente som uprela zrak na jej tvár a videla v nej výraz veľkého prekvapenia. V snahe poučiť svoju dcéru slušnosti, prikrčila k nej.